

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

ZAKLJUČNA STROKOVNA NALOGA VISOKE POSLOVNE ŠOLE
**KLASIČNA VOZILA, KOT ALTERNATIVNA IN DOPOLNILNA
INVESTICIJA K TRADICIONALNIM NALOŽBAM**

Ljubljana, julij 2023

JAKA BUKOVNIK

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisani Jaka Bukovnik, študent Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtor predloženega dela z naslovom Klasična vozila, kot alternativna in dopolnilna investicija k tradicionalnim naložbam, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem doc. dr. Ristetom Ichevom

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravil samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbel, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobil vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označil;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnal v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobil soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.
11. da sem preveril verodostojnost informacij, ki izhajajo iz zapisov na podlagi uporabe orodij umetne inteligence.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študenta: _____

KAZALO

UVOD	1
1 ZBIRATELJSKI PREDMETI, KOT ALTERNATIVNA INVESTICIJA.....	2
1.1 Prednosti in slabosti investiranja v zbirateljske predmete	2
1.2 Vrste zbirateljskih predmetov	3
1.2.1 Umetnine	4
1.2.2 Redke knjige in zemljevidi	4
1.2.3 Znamke	5
1.2.4 Redka vina	5
1.2.5 Nakit in ročne ure	5
2 KLASIČNI AVTOMOBILI, KOT ALTERNATIVNA INVESTICIJA	6
2.1 Razvoj trga klasičnih avtomobilov	7
2.2 Zgodovinski pregled trga klasičnih avtomobilov	9
2.3 Primerjava klasičnih avtomobilov, kot investicija z borzo, zlatom in umetninami	10
2.3.1 Primerjava z borzo.....	10
2.3.2 Primerjava z zlatom.....	12
2.3.3 Primerjava z umetninami.....	13
2.4 Prednosti in slabosti investiranja v klasične avtomobile.....	13
3 TRG KLASIČNIH AVTOMOBILOV V SLOVENIJI.....	14
4 DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA VREDNOST KLASIČNEGA vozila.....	16
4.1 Redkost vozila	16
4.2 Znamka, model in njegova zgodovinska pomembnost.....	16
4.3 Ohranjenost izbranega vozila	18
4.4 Originalnost in pristnost izbranega vozila.....	18
5 AVTOMOBILI, KI IZPOLNJUJEJO LASTNOSTI ZA APRECIACIJO	18
5.1 Avtomobili do 25.000 evrov.....	19
5.2 Avtomobili do 50.000 evrov.....	19
5.3 Avtomobili do 100.000 evrov.....	20
SKLEP	21
LITERATURA IN VIRI	22

PRILOGA	26
----------------------	-----------

KAZALO SLIK

Slika 1: Število avtomobilov, ki so se na dražbi prodali za več kot milijon ameriških dolarjev, med leti 1998 in 2017.....	8
Slika 2: Najvišja prodajna cena klasičnega avtomobila na dražbi, od leta 1985 do 2015.....	9
Slika 3: Gibanje cen na borzi FTSE 100 od leta 1995 do 2022	10
Slika 4: Gibanje cen na borzi DAX od leta 1995 do 2022	11
Slika 5: Gibanje vrednosti Dow Jones Industrial Average od leta 1995 do 2022.....	12
Slika 6: Povprečna letna cena zlata, prikazana v dolarjih na učno, od leta 1975 do 2022	12
Slika 7: Celotni prihodki na trgu umetnin, prikazani v milijardah ameriških dolarjev, od leta 2002 do 2017	13

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Spletni oglasi omenjenih avtomobilov	1
---	---

UVOD

Obravnavana tematika zaključne strokovne naloge je analiza klasičnih vozil, kot alternativna in dopolnilna investicija k tradicionalnim naložbam. Zanimanje za klasične avtomobile se je v zadnjih letih močno povečalo, čemu je sledilo tudi višanje cen na trgu. Nekateri modeli vozil so se višali več, kot drugi in na dražbah dosegali astronomske cene (van der Vinne, 2015). Glavni namen in raziskovalno vprašanje, na katerega želim dogovoriti v nalogi je, ali se izplača investitorju vključiti klasične avtomobile v svoj naložbeni portfelj, kot način diverzifikacije le-tega. Cilj zaključne strokovne naloge je analizirati in oceniti klasična vozila, kot naložbo in podati uporabne informacije za prihodnost takšne investicije.

Glavne hipoteze, ki sem si jih postavil pred pisanjem naloge, so:

- klasično vozilo priznane in zaželene znamke bo vedno donosna alternativna investicija;
- za investiranje v klasične avtomobile potrebujemo več denarja, v primerjavi z ostalimi alternativnimi investicijami;
- bodoči klasični avtomobili imajo nekatere skupne dejavnike, kateri jim zagotavljajo višanje vrednosti v prihodnosti.

Raziskovanja se bom lotil tako, da zberem in analiziram čim več relevantne literature in jo predstavim v začetnih poglavjih. Nato, pa bom s pomočjo zbranih informacij izvedel še svojo raziskavo s tem, da poskusim identificirati dejavnike, katere imajo bodoča klasična vozila in jih podkrepiti s konkretnimi primeri.

V prvem poglavju bom opredelil in na splošno opisal zbirateljske predmete, kot alternativno investicijo. Navedel bom njihove prednosti in slabosti, ter predstavil vsako od glavnih skupin. Temu sledi drugo poglavje, kjer se bom osredotočil in poglobil na klasične avtomobile, kot alternativno investicijo. Opravil bom pregled cenovnega in zgodovinskega razvoja trga, ter primerjavo z ostalimi naložbami, kot so borza, zlato in umetnine. Za na konec drugega poglavja, pa bom še predstavil prednosti in slabosti investicije. Tretje poglavje bo namenjeno predstavitvi trga klasičnih avtomobilov v Sloveniji. V naslednjem poglavju pa sem bom lotil še raziskave dejavnikov, ki vplivajo na vrednost klasičnega avtomobila. S pomočjo različnih virov bom poskusil najti ključne karakteristike, katere izpolnjuje večina klasičnih vozil. V petem poglavju bom pa omenjene dejavnike poskusil identificirati v novejših avtomobilih in jih s tem označiti, kot prihodnje klasike. Določil si bom tri cenovne razpone in predstavil šest avtomobilov, za katere menim, da se bodo izkazali, kot dobra naložba. Na koncu vsebinskega dela, bom v sklepu povzel nekatere bistvene poudarke naloge in potrdil ali ovrgel hipoteze, katere sem navedel v uvodu. Temu sledi še navedba vse uporabljene literature in virov, kot pa tudi priloga, ki zajema spletne oglase omenjenih avtomobilov.

1 ZBIRATELJSKI PREDMETI, KOT ALTERNATIVNA INVESTICIJA

Conti in Curry (2022) zbirateljske predmete oziroma naložbe uvrščata med alternativne investicije in jih definirata, kot predmete, ki imajo neko vrednost in zbirateljsko zanimanje. Od tradicionalnih naložb se zbirateljski predmeti razlikujejo predvsem po tem, da nimajo nobene intrinzične vrednosti. Pri delnicah, obveznicah in nepremičninah pričakujemo nek dobiček, katerih pri alternativnih naložbah in zbirateljskih predmetih ne moremo garantirati. Velikokrat so to tudi stvari, ki investorja zanimajo, kar prinaša še dodatno vrednost. Prav tako, so lahko zaslužki enaki ali celo višji, kot pri tradicionalnih naložbah, seveda se pa lahko hitro pojavi izguba, ker so zbirateljske naložbe v veliko primerih bolj tvegane. Ravno zato je najboljši način opravljanja z njimi, kot dopolnilna investicija in način diverzifikacije našega portfelja. Na splošno naj bi zbirateljski predmeti predstavljali le od 5 do 10% našega celotnega naložbenega portfelja.

Zbirateljske naložbe so večinoma zanimive le določeni skupini zbirateljev. Recimo pristna bejzbolska karta Babe Ruth, bo verjetno vredna več za nekoga, ki se ukvarja z bejzbolom in zbiranjem športnih kart, kot za nekoga, ki mu je vseeno za zgodovino tega športa. Torej cena nekega zbirateljskega predmeta je zelo odvisna od razpoloženja in dojemanja kupca, ter koliko je on pripravljen plačati zanj tisti trenutek. Prav tako moramo biti pozorni na razne goljufije in prevare, ki so prisotne v svetu zbirateljskih naložb. Pomembno je temeljito preučiti prodajalca oziroma trgovca, ter znati ločiti med pristnimi in ponarejenimi predmeti. Zbirateljski predmeti niso za vsakogar, ker so tvegani, špekulativni in zahtevajo poglobljeno raziskavo, ter veliko izkušenj, da se izkažejo kot dobra investicija. Ključno je sodelovanje z strokovnjaki, uglednimi trgovci, ter temeljita analiza trga in gibanja cen. Pomembno je da ne vlagamo več, kot lahko izgubimo, če nebi prišlo do pričakovanega donosa (Conti & Curry, 2022).

Velikemu delu vrednosti zbirateljskih predmetov pripomore nostalgija, ki se pojavi v ciklih po dvajsetih ali tridesetih letih. To pomeni, da imajo nekatere priljubljene stvari potencial za zbiranje, ko se ljudje želijo spomniti preteklosti. Ni pa nobenega zagotovila, da se bodo določene stvari povišale v vrednosti, če zanj ni dovolj zanimanja. Upoštevati moramo tudi ohranjenost zbirateljskega predmeta. Na primer, če ima redka bejzbolska športna karta ukrivljen rob ali poškodbe, zaradi vode je lahko njena vrednost hitro razpolovljena ali celo ničelna (Conti & Curry, 2022).

1.1 Prednosti in slabosti investiranja v zbirateljske predmete

Conti in Curry (2022) navajata pod prednosti vlaganja v zbirateljske predmete to, da:

- so odličen način diverzifikacije našega investicijskega portfelja,

- so fizični predmeti, kar pomeni, da jih lahko enostavno prevažamo in prodamo ali menjamo kjerkoli po svetu,
- nam prinašajo zadovoljstvo in užitek, ki ni primerljiv z naložbo v delnice ali obveznice. Z svojimi zbirateljskimi predmeti lahko uživamo medtem, ko se jim povečuje vrednost.
- Lov na tisti redek predmet je lahko za pravega zbiratelja še bolj zabaven, kot imetje le-tega.
- Pridobivanje zbirateljskih predmetov je relativno enostavno z uporabo raznih spletnih tržnic, lokalnih trgovin, dražb, zastavljalnic in zbirateljskih klubov.

Poleg prednosti pa Conti in Curry (2022) navajata tudi določene slabosti vlaganja v zbirateljske predmete:

- Kot že prej omenjene pogoste goljufije. Če nisi ekspert so lahko zbirateljski predmeti zelo tvegana naložba, saj gre za neregulirano industrijo, polno ponaredkov, ki pogosto preslepijo tudi strokovnjake.
- Visoka nabavna cena je lahko problem, saj trgovci za razliko od zbirateljev takšnih predmetov postavijo visoke cene, da stvar hitro prodajo, ustvarijo dobiček, plačajo stroške in obnovijo zaloge. Ne morejo si privoščiti predmetov kupiti in potem čakati, da se jim vrednost poveča.
- Cene je težko določljiva, saj imajo velik vpliv ohranjenost, redkost, čas na trgu in dojemanje kupca. Če se primerljiva stvar prodaja za določen znesek, še ni rečeno, da je naša enakovredna.
- Zbirateljski predmeti so lahko nelikvidni, saj je izplačilo odvisno od naše sposobnosti, da najdemo kupca, ki je pripravljen plačati našo zahtevano ceno.
- Še najmanjša poškodba predmeta, lahko drastično zmanjša njegovo vrednost.
- Zbirateljske predmete je potrebno shraniti in zavarovati. Na primeru starodobnega avtomobila, moramo imeti zanj garažni prostor za zaščito pred vremenom in ostalimi vremenskimi vplivi. Na primeru redke umetnine je potrebno shranjevanje v suhem temnem prostoru, da se izognemo poškodbam.
- Naložbe, kot so nepremičnine, delnice in obveznice, prinašajo dohodek v obliki mesečnih najemnin ali dividend, medtem ko njihova vrednost narašča. Pri zbirateljskih predmetih pa ni tako, saj jih je potrebno obdržati, edini dohodek je njihova prodaja.

1.2 Vrste zbirateljskih predmetov

Med zbirateljske predmete uvrščamo vse od klasičnih vozil, umetnin, knjig, zemljevidov, znamk, vina, kovancev, nakita, ročnih ur, igrač, inštrumentov, stripov in še mnogo drugih. V zaključni nalogi sem dal poseben poudarek na klasična vozila, kot zbirateljski predmeti in alternativna investicija. V naslednjih podpoglavjih sem podrobneje analiziral še umetnine, knjige, zemljevide, znamke in vina, saj jih Satchell (2009) opredeljuje, kot najpomembnejše skupine, ki so v veliko pogledih podobne ostalim, katerih ne opisuje. V primerjavi redkih

kovancev in znamk ni opazil velikih razlik in je posledično opisal le ene. Odločil sem se analizirati še nakit in ročne ure.

1.2.1 Umetnine

Trg umetnin se deli v veliko specializiranih področjih, ki imajo svoje kriterije, lestvice vrednosti in skupnosti zbirateljev. Kljub vsem zgodbam v medijih o astronomskih cenah nekaterih izbranih umetnin, gre za zelo špekulativno in velikokrat slabo investicijo, ki je izven dosega za večino privatnih investorjev. Tudi za tiste, ki imajo dovolj denarja, ampak pomanjkanje razumevanja oziroma znanja je investicija nepraktična. Strokovnjaki in izkušeni poznavalci imajo na trgu veliko prednost pred neizkušenimi, ki mogoče ne razumejo zakaj se dve podobni umetnini prodajo za zelo različna zneska (Satchell, 2009).

Umetnine, kot ostale zbirateljske investicije nimajo nobenega zagotovila višje prihodnje vrednosti. V primerjavi z tradicionalnimi naložbami, ki imajo veliko zainteresiranih investorjev in širok trg, je pri umetninah zaradi njihove edinstvenosti v določenem času le nekaj potencialnih kupcev. Ni nenavadno, da so umetnine na dražbi brez ponudb ali da se za njih poteguje le en kupec, ki želi doseči dražbeno rezervo. Cena umetnine je v večini primerov zelo subjektivna, tudi pri oceni dražbene hiše, ki je lahko le marketinški trik. Trgovci in preprodajalci lahko zahtevajo zelo različne cene za enako umetnino, ko se prenese lastništvo. Nekatere galerije imajo določene stranke in ugled, da lahko zahtevajo in tudi dobijo svojo ceno (Satchell, 2009).

1.2.2 Redke knjige in zemljevidi

Cena redke knjige je kot pri ostalih zbirateljskih predmetih težko določljiva. Vsaka kupčija se med seboj razlikuje, saj na ceno vpliva mnogo dejavnikov in dožemanje kupca v tistem času. Visoka cena redke zbirateljske knjige je lahko razložena s količino dela, ki je bilo potrebna za njen nastanek. Prvotno tiskana in prva izdaja knjige prav tako zahteva višjo ceno, saj je najboljši približek avtorjevega prvotnega dela. Ostale dejavnike vrednosti, katere moramo upoštevati so ohranjenost knjige, vrsta vezave in možni popisi ali podpisi avtorja. Vse analize nakazujejo, da se je vrednost redkih knjig v zadnjih petdesetih letih enakomerno višala, kljub visokemu kratkoročnemu tveganju (Satchell, 2009).

Redki zemljevidi, kot zbirateljski predmeti si delijo veliko značilnosti z redkimi knjigami, zato sem ju opisal v istem poglavju. Poznamo veliko različnih skupin redkih zemljevidov, vse od splošnih, tematskih oziroma posebnih, turističnih, cestnih, geoloških in tako naprej. Sem spadajo tudi atlasi, ki jih lahko uvrščamo v skupino redkih knjig, kot zbirateljski predmeti. Podobnosti med redkimi zemljevidi in knjigami so opazne tudi pri oceni njihove vrednosti. Spet so na prvem mestu ohranjenost, čas izdaje in tiskanja, ter količina dela, ki je bilo vloženega za nastanek zemljevida. Ključna pa sta tudi vsebina in zgodovinska pomembnost, v povezavi z estetsko vrednostjo (Satchell, 2009).

1.2.3 Znamke

Zbiranje znamk ali filatelija obstaja že od njihovega nastanka v prvi polovici 19. stoletja. Gre za zanimivo alternativno investicijo, ki se dobro odnese tudi med obdobji gospodarske krize in visoke inflacije. Na vrednost določene znamke vplivata predvsem ohranjenost in redkost. Obrabljeni robovi in obledela barva močno vplivata na prodajno ceno. Redkejša, kot je znamka višja je njena vrednost. Prav zato se določene znamke, katerih je še samo nekaj v obstoju, prodajajo za več kot milijon ameriških dolarjev. Ogromno denarja zahtevajo tudi primerki s tiskarskimi napakami. Primer tega je ena od stotih proizvedenih ameriških znamk 24c, ki ponazarja letalo Curtiss JN-4. Med tiskanjem je prišlo do napake, kjer so letalo obrnili na glavo. Znamka se je prodala za 1,35 milijona ameriških dolarjev in je po vsej verjetnosti edina v obstoju (Robillard, 2023b).

1.2.4 Redka vina

Redka vina so še ena od alternativnih investicij oziroma zbirateljskih predmetov, pri katerih na vrednost nima velikega vpliva stanje gospodarstva, obrestne mere in ostali ekonomski dejavniki. Na naložbeni potencial določenega vina vpliva širok nabor lastnosti, katere je treba preučiti pred nakupom. Pozorni moramo biti na leto trgatve, saj je lahko kvaliteta vina iz leta v leto drugačna, kar posledično vpliva na vrednost. Pomembno je kupiti od priznanega proizvajalca in z upoštevanjem mnenja vinskih kritikov. Pozorni moramo biti na gibanje cen našega izbranega vina, ter na količino proizvedenih zabojev na leto. Velika večina zbirateljev in investorjev ima neko zanimanje za vino in dobijo velik užitek že z samim lastništvom in ne le z zaslužkom pri prodaji (Baldridge, 2022).

1.2.5 Nakit in ročne ure

V zadnjih desetih letih so donosi naložbe v nakit po nekaterih poročilih narasli za 80%. Gre torej za zelo privlačno investicijo, katero Robillard (2023a) razvršča na pet glavnih vrst:

- **Diamanti:** Gre za eno od dobrin, ki se odlično odnese tudi v obdobjih visoke inflacije in gospodarske krize. Od leta 1959 je njihova cena vztrajno naraščala za približno 10-12% letno. Če se odločamo za investicijo v diamante se je potrebno najprej dobro izobraziti o različnih vrsta, ter izbrati pravilno za nas. Poznamo barvne, brezbarvne, razsute, ter diamante tipa IIA. Pomembni so tudi karat, rez, čistost, ter barva diamanta.
- **Biseri:** Naravni morski biserji so odlična naložba, ki prinese od 500 do 2.000 ameriških dolarjev na kos. Biserji južnega morja so eni izmed najbolj iskanih na svetu in so vredni med 1.000 in 130.000 ameriških dolarjev, včasih celo več. Moramo vedeti, da so ti kosi nakita redki in jih je skoraj nemogoče najti. Le 1 od vsakih 10.000 ostrig daje naravni biser, ki se lahko uporabi za nakit. Prav zato je večina kosov na trgu danes, starih več kot stoletje in se pojavljajo večinoma v redkem starinskem nakitu.

- **Zlato:** Plemenita kovina, kot je zlato dosega visoke cene in se uporablja med drugim tudi za izdelavo nakita. Priporočeno je investirati v kose nakita s 14-karatnim zlatom ali več. Spet gre za dobrino, ki se odlično obnaša v povezavi z inflacijo, saj se za vsak 1% dviga stopnje inflacija, povpraševanje po čistem zlatu poveča za približno 2,6%.
- **Platina:** Platina je še ena od plemenitih kovin, za katero se pričakuje stabilna rast. Če želimo investirati v platino je priporočljivo izbrati nakit, ki vsebuje drzne geometrijske vzorce, ki so združeni v kompleksne modele.
- **Dragi kamni:** Dragi kamni, kot so smaragdi, safirji in rubini veljajo za varno naložbo. Od leta 1995 se je njihova vrednost v povprečju večala za 5-8% na leto. Smaragdi so redkejši od večine diamantov in načeloma tudi dražji. Prepoznamo jih po temno zeleni barvi, vendar jih je mogoče najti tudi v drugih odtenkih. Safirje najdemo v različnih odtenkih, od modre, rumene in oranžne. Najdragocenejši so modri safirji iz regije Kašmir v Indiji, ki se na trgu prodajajo za najmanj 5.000 ameriških dolarjev na karat. Kašmirski safirji so danes dvajsetkrat dražji, kot so bili pred 40 leti. Visokokakovostni rubini so prav tako redki in zelo dragoceni, tudi do 100.000 ameriških dolarjev na karat. Med zbiratelji so najbolj iskani neogrevani burmanski rubini in predstavljajo odlično in varno naložbo.

Ročne ure: Ročne ure lahko uvrstimo med nakit in še eno od skupin zanimivih zbirateljskih predmetov. Cena ure se lahko spreminja zaradi veliko razlogov, je pa v veliki meri odvisna od ponudbe in povpraševanja na trgu. Če želimo investirati v ročne ure, moramo upoštevati nekaj pomembnih dejavnikov. Najprej se je ključno odločiti za priznano in zanimivo znamko, katera je iskana s strani zbirateljev. Znamke, kot so Rolex, Omega, Patek Philippe, Audemars Piguet in Tudor, so se v zadnjih letih izkazale, kot dobra naložba. Izobraziti se moramo o raznih modelih ročnih ur, teh petih znamk in se odločiti za pravega. Na primer, če znamka ukinja priljubljen model, se bodo cene na rabljenem trgu takoj povišale. V zadnjih letih so zelo popularni športni modeli omenjenih znamk. Pomembno je tudi zaznavanje trendov, ki se pojavljajo na trgu ročnih ur. Še najmanjše podrobnosti, kot so barva številčnice in lunete ali obdelava ohišja, naredijo veliko razliko za zbiratelja (Samuelsson, 2023).

2 KLASIČNI AVTOMOBILI, KOT ALTERNATIVNA INVESTICIJA

V zadnjem desetletju se v časopisih, revijah in ostalih medijih pojavljajo zgodbe o astronomskih cenah, katere dosegajo klasični avtomobili na dražbah. Očitno je, da so se cene in zanimanje za nekatere modele hitro povečale. Če pogledamo trg in gibanje cen klasičnih avtomobilov skozi leta, hitro opazimo, da ni pri vsakem modelu enakega zanimanja in posledično višanja vrednosti. Nekateri avtomobili privlačijo več pozornosti, kar močno vpliva na njihovo ceno. Spet drugi pa se izgubijo v ozadje, kjer se jim vrednost viša manj ali celo nič (van der Vinne, 2015).

Investiranje v klasične avtomobile pa prinaša tudi osebne užitke zbiratelju. Lahko se odloči za nakup modela, ki ga vrne v otroštvu in mladostna leta, ali za znamko, katero si je vedno želel lastiti. Glede na svoje interese in željeno uporabnostjo lahko izbira med športnimi avtomobili, kabrioleti in terenskimi vozili. Seveda gre za naložbo, ki jo lahko tudi uporabljamo in vozimo. Omogoča nam lahko participacijo na raznih dogodkih in potovanjih namenjenih klasičnim avtomobilom, kot pa tudi povezovanje v klubih ostalih zbirateljev (van der Vinne, 2015).

Na ceno klasičnega avtomobila vpliva veliko dejavnikov. Časovno obdobje je ključno, saj se lahko zanimanje močno spremeni tudi v roku enega leta. Priporočena cena določenega modela se lahko drastično razlikujejo v reviji objavljeni v letu 2000, 2010 ali 2015. Ena glavnih značilnosti investiranja v klasične avtomobile je ta, da ne obstajata dva avtomobila, ki sta popolnoma enaka. Vedno se pojavijo razlike v barvi, ohranjenosti, opremi, zgodovini, predelavah in tako naprej. Pogosto se na dražbah prodajo dva enaka modela za popolnoma drugačene zneske. Vzemimo primer avtomobila Ferrari F40. V februarju leta 2015 sta se na dražbi v Parizu prodala dva primerka, en za 1,2 milijona evrov, drug pa za le 725.000 evrov. Mesec kasneje se je na dražbi v Združenih državah prodal še en, za približno 1,4 milijona evrov. Velikokrat vpliva na rezultat geografska lega, dražbena hiša in kupci, ki se potegujejo za avtomobil (van der Vinne, 2015).

2.1 Razvoj trga klasičnih avtomobilov

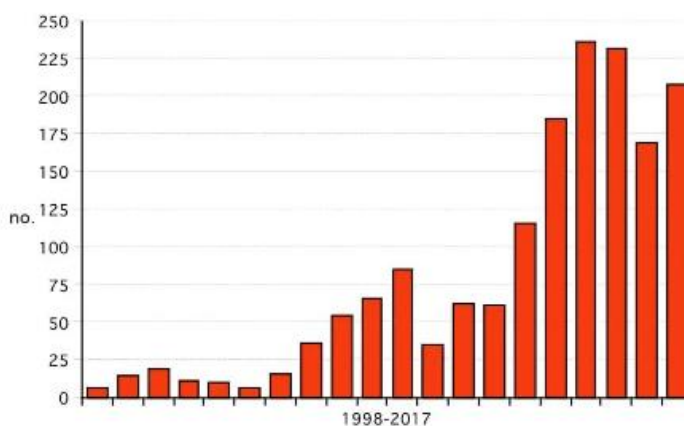
Klasični avtomobili so se skoraj vedno povečevali v vrednosti. V zadnjih šestdesetih letih beležimo le en večji kolaps cen. Ta se je zgodil leta 1990, ko so se cene v kratkem obdobju močno zvišale, kar pa je povzročilo padec cen v nadaljnjih letih. Veliko povišanje cen se je zgodilo v zadnjih petnajstih letih, kar lahko podkrepimo z nekaj primeri (van der Vinne, 2015).

Najprej lahko izpostavimo model Bugatti type 57C, kot avtomobil iz časa pred drugo svetovno vojno. Leta 2001 ga je na dražbi prodal britanski zbiratelj za okoli 200.000 ameriških dolarjev. Osem let kasneje se je prodal v Londonu za 725.000 ameriških dolarjev, torej za kar 525.000 ameriških dolarjev več. Za avtomobil izdelan po drugi svetovni vojni vzemimo model Ferrari 500 Superfast. Leta 2000 se je omenjeni model v lasti prvega lastnika in v originalnem stanju prodal za 265.000 ameriških dolarjev. Deset let kasneje se je na dražbi prodal v še vedno istem prvotnem stanju za kar 980.000 ameriških dolarjev, torej za kar 715.000 ameriških dolarjev več. Tudi klasični avtomobili iz nižjega tržnega segmenta so lahko dobra investicija. Poglejmo si primer modela Dino 246 GTS, ki se je leta 1998 prodal za 53.000 ameriških dolarjev. Skoraj sedemnajst let kasneje leta 2015, pa je na dražbi dosegel ceno 310.000 ameriških dolarjev (van der Vinne, 2015).

V preteklih dvajsetih letih so bili zbiratelji pripravljeni plačati več in več za klasične avtomobile. To lahko razberemo iz slike 1, ki prikazuje število avtomobilov, ki so se v določenem letu prodali za več kot milijon ameriških dolarjev. Višje prodajne cene

nakazujejo pozitiven razvoj na trgu klasičnih avtomobilov. Razberemo pa lahko tudi obnašanje in povezavo trga z gospodarstvom. Trg klasičnih avtomobilov sledi stanju gospodarstva z zamikom od pol leta do enega leta. V letu 2008 se je prodalo več kot 80 avtomobilov za več kot milijon ameriških dolarjev, naslednje leto pa za polovico manj. Kljub temu je bila prodaja v letu 2009 višja, kot med leti 1998 in 2006. V letu 2012 je prodaja klasičnih avtomobilov za več kot milijon ameriških dolarjev na dražbi presegla 100 vozil, v letu 2013 pa se je prodalo več kot 200 vozil (Selig, 2023).

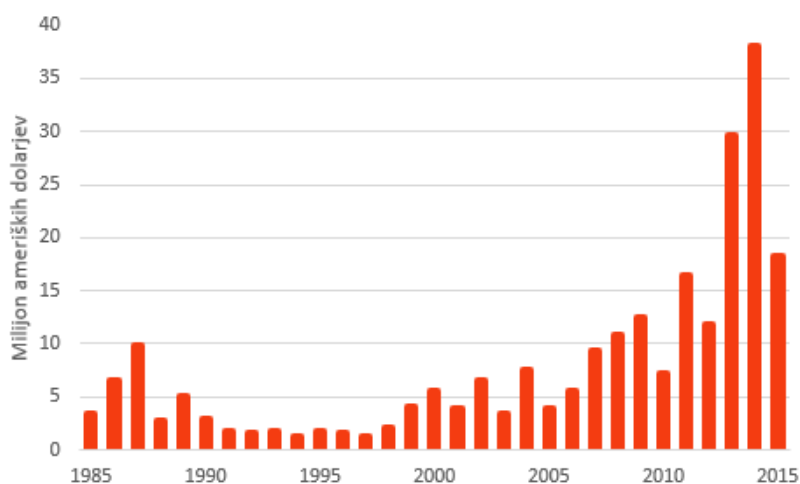
Slika 1: Število avtomobilov, ki so se na dražbi prodali za več kot milijon ameriških dolarjev, med leti 1998 in 2017

Vir: Selig (2023).

Poglejmo si še sliko 2, ki prikazuje najvišje rezultate na dražbah klasičnih avtomobilov v zadnjih tridesetih letih. Plačani znesek ni odvisen samo od kupca, ki je pripravljen zapraviti velike vsote denarja, ampak tudi od avtomobilov na razpolago. Ko se eno leto prodaja zelo ekskluziven, redek in odlično ohranjen klasičen avtomobil, se bo dosegla visoka cena v primerjavi z letom ko morda ni takšne ponudbe. To pa seveda ne pomeni, da se cene na trgu nižajo, le da tisto leto ni bilo primerljive ponudbe. To dejstvo dobro ponazorijo modeli prodani v letih 2011, 2012 in 2014. Leta 2011 je najboljši rezultat dosegel model Ferrari 250 Testa Rossa, ki se je prodal za kar 16 milijonov ameriških dolarjev. V letu 2012 se je za najvišjo vrednost prodal model Mercedes-Benz 540K Special Roadster in sicer za 11,7 milijonov ameriških dolarjev. Znesek je torej nižji kot leto prej, vendar moramo upoštevati, da gre za manj redek in zaželen model, ki se prodaja vsakih nekaj let. Za nižji rezultat v letu 2012 lahko krivimo avtomobile, ki so bili na razpolago in ne na stagnacijo trga. To lahko podkrepimo z rekordno dražbo, ki se je odvila v letu 2014. Prodal se je model Ferrari 250 GTO za kar 38 milijonov ameriških dolarjev. Moramo pa vedeti, da se proda še veliko milijonskih avtomobilov izven dražbe. Točne cene nekaterih nakupov in menjav med zbiratelji se redko pojavijo v javnosti (van der Vinne, 2015).

Slika 2: Najvišja prodajna cena klasičnega avtomobila na dražbi, od leta 1985 do 2015

Prirejeno po van der Vinne (2015).

2.2 Zgodovinski pregled trga klasičnih avtomobilov

Osemdeseta so se začela z gospodarsko krizo. Kljub temu so cene klasičnih avtomobilov vztrajno naraščale do leta 1985. Nadpovprečno se je povečalo povpraševanje za športne avtomobile, izdelane po drugi svetovni vojni. V devetdesetih so se cene konkretno znižale. Vrednosti avtomobilov znamke Ferrari naj bi se znižale za kar 70% v primerjavi s prejšnjim desetletjem. Vrednosti so na trgu najbolj stagnirala leta 1994 in 1995. Minilo je precej časa, da so se cene spet začele vzpenjati z stabilno ekonomsko rastjo Evropske unije in Združenih držav Amerike, ter ponovnega zanimanja zbirateljev. Po letu 2004 si je trg opomogel in cene so se ponovno približevale tistim, doseženim v poznih osemdesetih. Gospodarska kriza leta 2008 je imela velik globalni vpliv na prihodke in kapital. To je posledično zmanjšalo zapravljanje in kupno moč, kar je vplivalo tudi na trg klasičnih avtomobilov. Najbolj so se znižale vrednosti ameriških znamk, kot so Cadillac, Buick in Chevrolet, za nekatere modele celo za 40%. Pomanjšanje vrednosti in zanimanja teh znamk, lahko razložimo s tem, da se je povpraševanje, zaradi neugodne ekonomske situacije močno zmanjšalo. Kupna moč glavnih kupcev, ki so bili Američani se je zmanjšala. Načeloma imajo evropske znamke večjo priljubljenost po celem svetu, v primerjavi z ameriškimi znamkami, ki so priljubljene predvsem v Združenih državah Amerike. Po okrevanju gospodarstva in z letom 2010 so se cene ponovno začele višati. To dejstvo je potrdila dražba Gooding and Company v Kaliforniji, ki se je odvila v letu 2012. Na dogodku se je prodajalo 123 klasičnih avtomobilov, ki so skupaj izbrali kar 113 milijonov ameriških dolarjev. To je pomenilo, da se je povprečni avtomobil prodal za več kot milijon ameriških dolarjev. V tistem času so bili to najvišji prihodki doseženi na dražbi klasičnih avtomobilov (van der Vinne, 2015).

2.3 Primerjava klasičnih avtomobilov, kot investicija z borzo, zlatom in umetninami

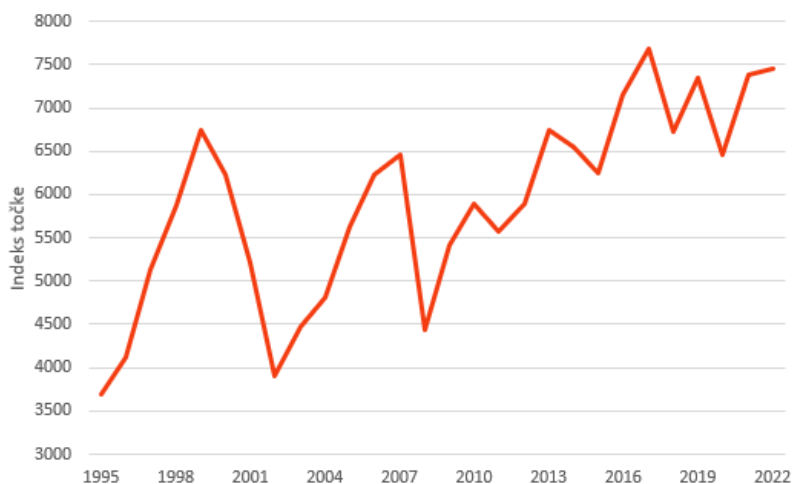
Investiranje v borzo ali zlato je enostavno, saj lahko kdorkoli kupi na primer 100 delnic določenega podjetja, oziroma 500 gramov zlata. Tu pa se pojavi že prva razlika med investicijami, saj ni mogoče kupiti le del klasičnega avtomobila. Nabavna cena je visoka, kar lahko odvrne potencialne investitorje. Druga razlika je ta, da je vrednost določenega modela klasičnega avtomobila težko določljiva. Kot sem omenil že prej na primeru modela Ferrari F40, se na dražbi pogosto prodajo enaki modeli za popolnoma različne zneske, medtem ko sta ceni dveh delnic na določen dan za izbrano podjetje vedno enaki. Tretja razlika med investicijami je pomembnost časa prodaje. Zlato ali delnice so lahko prodane kadarkoli, za ceno ki je določena v tistem času. Če se investitorju s prodajo mudi ali ne, na vrednost ne bo vpliva, kar ni enako pri prodaji klasičnega avtomobila. Čas prodaje lahko drastično vpliva na ceno. Če se prodajalcu mudi lahko iztrži veliko manj, kot če avtomobil pelje na dražbo, kjer se zanj potegujejo ostali zbiratelji (van der Vinne, 2015).

2.3.1 Primerjava z borzo

Sledi primerjava in pregled gibanja cen na borzi. Najprej sem z sliko 4 prikazal gibanje cen britanske borze FTSE 100 za zadnjih sedemindvajset let. V letu 1995 je borza dosegla okoli 3.700 točk, v 2022 pa skoraj 7.500 točk (Statista, 2023).

Iz grafa lahko razberemo, da sta se v tem času zgodila dva večja kolapsa borze. Prvi se je zgodil okoli leta 2002, kot posledica približevanja vojne v Iraku, napetosti z Severno Korejo in raznih korporacijskih škandalov (Macalister & Teather, 2003). Drugi večji kolaps borze FTSE 100 pa je bil posledica globalne gospodarske krize, ki se je začela na Wall Streetu leta 2008 (Brewin Dolphin, 2018).

Slika 3: Gibanje cen na borzi FTSE 100 od leta 1995 do 2022

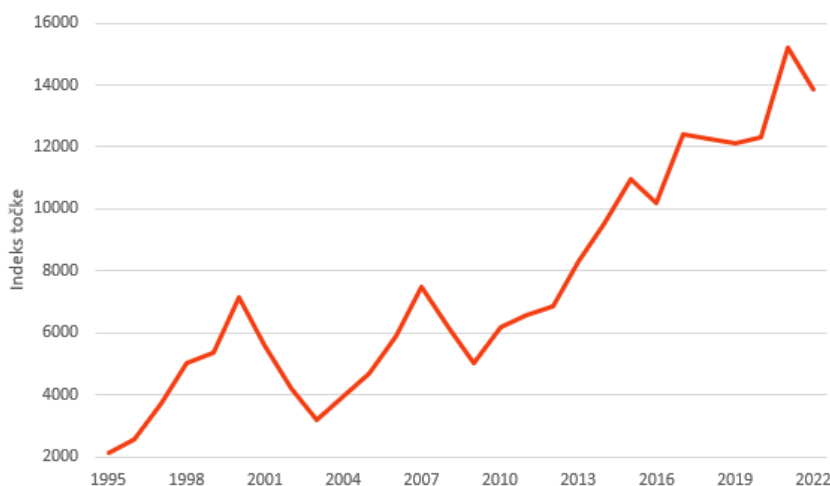

Vir: Statista (2023).

Slika 5 prikazuje nemško borzo DAX od leta 1995 naprej. Borza se je v teh letih povečala za več kot šestkrat in sicer iz 2.138 točk na 13.869 točk v letu 2022 (Macrotrends LLC, 2023a).

Na borzi DAX so se do danes zgodili trije večji kolapsi. Prvi se je pričel v letu 2000 in trajal do leta 2003. Glavni krivec je bil razpad balona tehnoloških delnic (angl. dot-com internet boom). Drugi kolaps borze je bil posledica globalne gospodarske krize, ki se je pričela leta 2008. Leta 2012 pa lahko kolaps borze pripišemo dolžniški krizi v Evropski uniji (Qontigo, 2019).

Slika 4: Gibanje cen na borzi DAX od leta 1995 do 2022

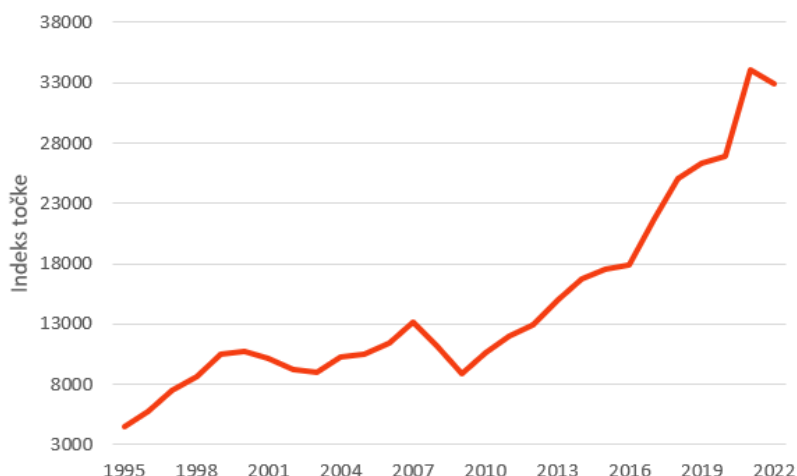

Vir: Macrotrends LLC (2023a).

Dow Jones Industrial Average indeks se je podobno višal zadnjih sedemindvajset let, kar lahko razberemo iz slike 6. Iz 4.494 točk leta 1995, je narastel na 32.897 točk leta 2022. Gre za kar sedemkratno povišanje vrednosti indeksa (Macrotrends LLC, 2023b).

Podobno, kot pri ostalih dveh borzah se je vrednost indeksa najbolj znižala v letih 2002 in 2008. Razlog za kolaps v letu 2008 je bila globalna kriza, kot posledica propada ameriške borze. Vrednost Dow Jones Industrial Average indeksa, pa se je močno znižala v letih 2001 in 2002, zaradi terorističnega napada 11. septembra 2001 in kasneje straha pred začetkom vojne (Amadeo, 2022).

Slika 5: Gibanje vrednosti Dow Jones Industrial Average od leta 1995 do 2022

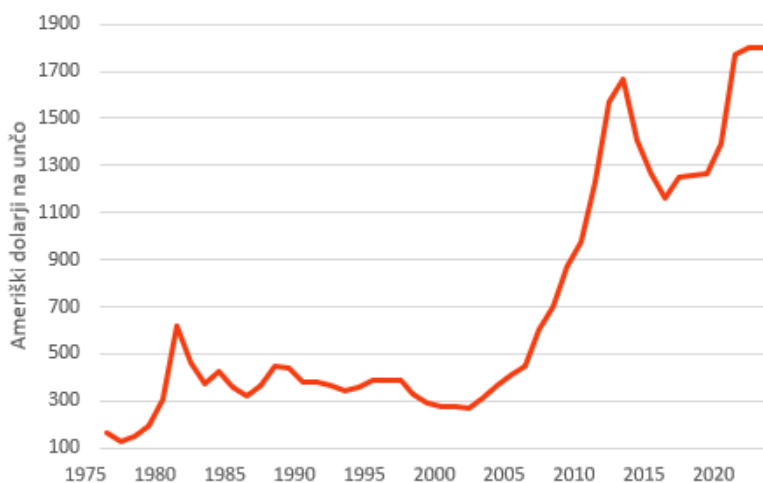

Vir: Macrotrends LLC (2023b).

2.3.2 Primerjava z zlatom

V Zadnjih letih je postalo zlato zelo priljubljena investicija. Določena teža zlata ima na določen dan svojo vrednost. Zlato je lahko kupljeno in podano zelo hitro, kar je še ena prednost takšne investicije. Slika 7 prikazuje gibanje vrednosti zlata skozi leta. Možno je razbrati, da je bila vrednost zlata veliko let enakomerna, največje povišanje pa se je zgodilo v zadnjem desetletju. V letu 2012 je bila povprečna cena 1.668 ameriških dolarjev na unčo, kar je okoli trikrat več, kot leta 1980 (van der Vinne, 2015).

Slika 6: Povprečna letna cena zlata, prikazana v dolarjih na unčo, od leta 1975 do 2022

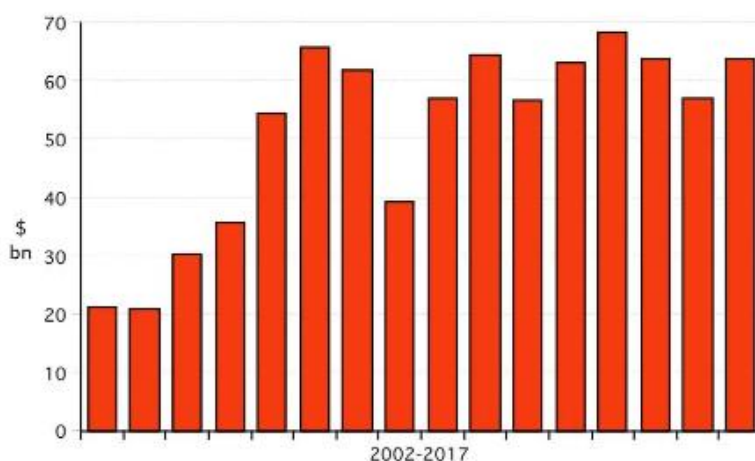

Vir: Macrotrends LLC (2023c).

2.3.3 Primerjava z umetninami

Zbiratelji velikokrat uvrščajo redke klasične avtomobile med umetnine. Podobnosti opazimo tudi pri razvoju cen obeh trgov. Za obe investiciji so značilna obdobja, kjer so lahko dobički za določen primerek enormni. Slika 8 prikazuje celotne prihodke na trgu umetnin od leta 2002 do 2017. Prodaja je bila nizka okoli leta 2003, potem pa je začela hitro naraščati. Nekaj stagnacije je bilo leta 2008 in 2009. Raziskave so pokazale, da trg umetnin sledi gospodarski krizi z zamikom od pol leta do enega leta. Dokler so cene na borzi visoke, bodi temu sledile tudi cene umetnin. Enako je lahko rečeno za trg klasičnih avtomobilov (Selig, 2023).

Slika 7: Celotni prihodki na trgu umetnin, prikazani v milijardah ameriških dolarjev, od leta 2002 do 2017

Vir: Selig (2023).

2.4 Prednosti in slabosti investiranja v klasične avtomobile

Investiranje v klasične avtomobile prinaša nekatere slabosti (Hoffmann, 2018; van der Vinne, 2015; Šujica & Tomažič, 2020):

- Težko določljiva vrednost naložbe. Enaka modela klasičnega avtomobila, se lahko po njuni vrednosti močno razlikujeta. Velik vpliv imata zgodovina in ohranjenost vozila.
- Stroški vzdrževanja so lahko visoki, sploh če govorimo o redkih primerkih z malo obstoječimi rezervnimi deli in le nekaj strokovnjaki, ki so kvalificirani za delo z njimi.
- Za klasičen avtomobil potrebujemo tudi prostor, po možnosti garažo.
- Gre za bolj tvegano naložbo v primerjavi z tradicionalnimi investicijami. Da zabeležimo sprejemljiv dobiček pri prodaji klasičnega avtomobila moramo ujeti pravi čas na trgu izbranega modela in razvoju njihovih cen, kot pa tudi izbrati pravilno dražbo in najti kupca, ki je pripravljen plačati višji znesek, kot smo ga prvotno plačali mi.
- Stroški nakupa klasičnega avtomobila so visoki, v primerjavi z ostalimi alternativnimi naložbami in zbirateljskimi predmeti.

- Investitorji, ki morda niso veliki avtomobilistični navdušenci lahko preseneti tudi sama uporabnost takšnega vozila. Dejstvo je, da gre v nekaterih primerih klasičnih avtomobilov za desetletja stara vozila, ki se ne morejo primerjati z sodobnimi v veliko pogledih. Na primer v udobju, zanesljivosti, prostornosti, varnosti, porabi in emisijah.
- Ob morebitni nesreči s klasičnim avtomobilom poteka cenitev škode individualno, kar pomeni, da gre velikokrat v prid zavarovalnice in ne lastnika.

Prinaša pa tudi nekatere prednosti (Hoffmann, 2018; van der Vinne, 2015; Šujica & Tomažič, 2020):

- Edinstvena in redka investicija, ki je težko nadomestljiva in katero lahko uporabljamo.
- Investicija, ki prinaša zbiratelju zadovoljstvo, katerega nam druge tradicionalne naložbe pogosto ne. To velja sploh če se smo avtomobilski navdušenci in ljubitelji znamke ali vrste modelov, ki jih zbiramo.
- Odličen način diverzifikacije našega investicijskega portfelja.
- Dobički in donosi so lahko višji v primerjavi z ostalimi investicijami. Klasičnih avtomobilov določenega modela je omejeno število in za večino primerov vrednosti vsako leto samo naraščajo.
- Omogočajo nam dostop do zbirateljskih klubov, dogodkov in potovanj.
- Nizki stroški zavarovanja starodobnikov, vozil starejših od 30 let.

3 TRG KLASIČNIH AVTOMOBILOV V SLOVENIJI

Investiranje v klasične ali zbirateljske avtomobile je trend, ki se je v zadnjih letih pojavil tudi v Sloveniji. Za izbiro pravilnega avtomobila, ki bi služil kot naložba je potrebno veliko raziskovanja že v fazi iskanja pravega primerka. Ključno je, da se pri tem osredotočimo na mednarodne trge in ne le na lokalne. Slovenski trg klasičnih vozil je že zaradi naše majhne površine in populacije manjši od ostalih. Ponudba vozil modela, ki ga iščemo je posledično zelo skromna, sploh če iščemo nekaj nevsakdanjega. Prav zato je priporočljivo, da se obrnemo na številne spletne strani, ki objavljajo oglase za vse možne modele avtomobilov. Poznamo spletne strani, ki zajemamo prodajo vozil v Evropi, Združenih državah Amerike in ostalih večjih trgih. Obstajajo pa tudi spletni ponudniki, ki specializirajo na posebno vrsto avtomobila, recimo na starodobnike, dirkalnike in podobno. Ponudbo na trgu je treba spremljati dlje časa, zato da dobimo celovito sliko gibanja cen našega izbranega modela. Predvideti skok cen avtomobila je seveda zelo težko, z rednim spremljanjem situacije na trgu modela pa se lahko nanj bolje pripravimo. Ena od dobrih lastnosti slovenskega trga pa je, da se za večino vozil in znamk najdejo specialisti, ki jih poznajo do potankosti. Zato nam za vzdrževanje našega izbranega modela ni potrebno iti v tujino. Če se odločimo za nakup klasičnega avtomobila v tujini je pomemben terenski ogled vozila. Tukaj je priporočljivo, da se povežemo z enim od slovenskih podjetji, ki se ukvarjajo z uvozom vozil po naročilu. S tem se izognemo morebitnim okvaram na cesti in birokraciji, res pa je da bomo za njihove storitve plačali precej denarja. Kupci v Sloveniji se prav tako v veliki meri odločajo za

znamke, katere so jim osebno ljube in skozi čas upajo, da se jim vrednost obdrži ali celo zviša. Zelo malo je ljudi pri nas, ki kupijo avtomobile izključno kot naložba (Šujica & Tomažič, 2020).

Poglejmo si še stroške zavarovanja klasičnih vozil v Sloveniji. Lahko bi rekli, da gre za področje, katerega je treba še urediti. Stroški osnovnega zavarovanja vozil, starih 30 let ali več se ponujajo z 90% popustom, kar prinaša le minimalne stroške lastniku. Problem lahko nastane, ko pride do poškodbe vozila ali prometne nesreče. Namreč cenitev škode na vozilu poteka individualno, kar je največkrat narejeno v korist zavarovalnice in ne lastnika. Posledično lastnik avtomobila le stežka krije stroške popravil. V tujini zavarovalnice že ponujajo pakete zavarovanja klasičnega avtomobila, kjer je vrednost vozila ocenjena glede na dejansko stanje na trgu (Šujica & Tomažič, 2020).

V članku so izvedli intervju z Gabrom Keržišnikom, ki velja za znanega slovenskega avtomobilskega in motociklističnega novinarja, ter navdušenca. Med drugimi, pa je pred leti vodil podjetje, ki je specializiralo za uvoz vozil iz tujine. Posledično pozna postopke in morebitne pasti uvoza, hkrati pa dobro pozna situacijo na trgu klasičnih avtomobilov, ter modele v katere je vredno naložiti denar. Prva ugotovitev, katero sem razbral iz intervjuja je ta, da se Slovenci v zadnjih letih odločajo za uvoz vozil iz Združenih držav Amerike, saj je tam večja ponudba vozil in nižje cene v primerjavi z evropskim trgom. Prevladujejo nakupi starodobnikov evropskih znamk, največ Porsche in Mercedes-Benz. Ameriške znamke imajo prav tako svoje zbiratelje pri nas, vendar se ne odnesejo tako dobro, kot naložba, saj je njihova vrednost že dlje časa ostaja enaka. Slovenski kupci v večini primerov uvozijo avtomobile, ki niso v popolnem stanju, razlogov za to je več. Takšni avtomobili so bistveno cenejši od tistih, ki so bili popolnoma obnovljeni v Združenih državah Amerike, kjer je urna postavka za delo bistveno višja, kot pri nas. Velikokrat je tudi kvaliteta dela boljša v Sloveniji, kar je še en razlog za uvoz nepopolnega primerka. Lastnik lahko opravi obnovo po svojih željah in pričakovanjih, ter po svojih trenutni finančni sposobnosti. Seveda pa je ključno premisliti in preračunati, če se obnova sploh splača. Mnogo je primerov, kjer stane obnova več, kot prodajna vrednost avtomobila (Šujica & Tomažič, 2020).

Ko izberemo avtomobil, ki ga želimo uvoziti iz Združenih držav Amerike je ključnega pomena starost vozila. Za starodobnike, torej vozila stara 30 let ali več, v Sloveniji ni potrebno plačati davka na motorna vozila. Za avtomobile, ki ne dosegajo takšne starosti pa so lahko davščine, uvozne dajatve in davek na motorna vozila ogromne, v nekaterih primerih tudi do 80 odstotkov nabavne vrednosti vozila. Takšen uvoz bi bil torej neracionalen, na njegove visoke zneske pa vpliva velikost motorja in emisijski razred Euro 0, ki ga imajo starejši avtomobili. Pomembno je tudi dejstvo, da so carinske dajatve in davek za uvoz starodobnikov v Sloveniji višji, kot v Nemčiji ali Nizozemski. Slovenija ni prilagodila dajatev do enake mere, kot so ga pred leti Nemci in Nizozemci, kar je pomenilo upad števila uvoženih starodobnikov pri nas in upad denarja, ki bi ga dobila slovenska podjetja (za transport in špedicijo) in tudi državna blagajna pri uvozu (Šujica & Tomažič, 2020).

4 DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA VREDNOST KLASIČNEGA VOZILA

Na vrednost klasičnega vozila vpliva nekaj glavnih dejavnikov. Te sem identificiral s pomočjo raznih virov in jih podrobneje opisal v spodnjih podpoglavjih. Kot štiri ključne dejavnike, ki vplivajo na vrednost klasičnega avtomobila sem izbral:

- redkost vozila;
- znamka, model in njegova zgodovinska pomembnost;
- ohranjenost izbranega vozila;
- originalnost in pristnost izbranega vozila.

4.1 Redkost vozila

Klasičnih avtomobilov določenega modela je omejeno število, ki se z vsakim letom le manjša. Kot je značilno za vsak trg, sta glavna določitelja cene ponudba in povpraševanje. Ko se odločamo za zbirateljski predmet, kot investicijo je torej ključnega pomena pregled redkosti izbranega primerka. Avtomobili, ki so bili izdelani v velikih serijah in jih je na trgu obilno, se bodo višali v vrednosti manj in počasneje, kot tisti redkejši modeli. Tukaj mislim na vozila, ki so bila narejena v manjših serijah, individualno ali od ekskluzivnih proizvajalcev (Hoffmann, 2018).

Vzemimo primer modela BMW M5, generacije E39. Med leti 1995 in 2004 so pri BMW-ju izdelali več kot 1,48 milijonov avtomobilov serije 5. Ponujali so limuzinsko in karavansko obliko, ročni ali avtomatski menjalnik, ter številne dizelske in bencinske motorje. Na vrhu hierarhične lestvice omenjene generacije pa je bil model M5, ki je ponujal 5 litrski osemvaljnik z 400 konjskimi močmi, ročnim menjalnikom in športnim izgledom (M-Flight, 2023). Proizvedenih je bilo le okoli 20.500 izvedenk M5 (M5ownersclub, 2023). Vrednosti generacije E39 se močno razlikujejo. Za lepo ohranjeno serijo 5 bi danes plačali med 3.000 do 5.000 britanskih funtov, medtem ko bi za model M5 morali odšteti vsaj 20.000 funtov. Štirikrat višja vrednost je v veliki meri posledica redkosti modela (Bell, 2020).

4.2 Znamka, model in njegova zgodovinska pomembnost

Ko izbiramo klasičen avtomobil, kot investicijo je potrebno dobro premisliti katero znamko in model bomo kupili. Če že na začetku izberemo pametno si zagotovimo najboljše možnosti za višanje vrednosti vozila. Določeni modeli zbirateljskih avtomobilov so priljubljeni in iskani, zaradi njihovih lastnosti. To so lahko vse od izgleda, motorja, vznemirljive vožnje, zgodovinskega pomena na avtomobilsko industrijo in podobno. Karkoli že je, mora imeti nekaj posebnega, kar bo pritegnilo zanimanje in navdušenje zbirateljev. Glede na to, da avtomobilska industrija v veliki meri prehaja na električne pogonske sklope, je pametno

investirati v avtomobile z zmogljivimi motorji na notranje izgorevanje. To povežemo še z ročnim menjalnikom in morda dobimo prihodnji zbirateljski predmet (Troia, 2022).

Glede znamke avtomobila, se je najbolje odločiti za priljubljene proizvajalce z dobrim ugledom. Prav tako je pametno investirati v znamko, ki še danes izdeluje avtomobile, saj se zanj najde več kvalificiranih specialistov za vzdrževanje in obnovo. Znamke, kot so Alfa Romeo, Bentley, Bugatti, Cadillac, Ferrari, Jaguar, Lamborghini, Mercedes-Benz, Porsche in Rolls-Royce imajo dober ugled in zanimanje publike, kar pozitivno vpliva na cene njihovih modelov (van der Vinne, 2015).

Za dobro investicijo so se izkazali modeli, ki so bili ustvarjeni za homologacijo (angl. homologation special), torej kot cestna izvedenka dirkalnega avtomobila. Gre za avtomobile narejene v manjših serijah, katerih mora proizvajalec prodati določeno število, da lahko tekmuje na dirkah (Troia, 2022). Avtomobili narejeni za homologacijo so med drugimi Lancia Delta, Ford RS200, Audi Quattro, Toyota Celica GT-Four in Peugeot 205 T16 (Peter, 2022).

Še en trend katerega se splača pogledati in vanj investirati so modeli, ki so zadnji svoje vrste. Tukaj mislim na avtomobile, ki imajo neko za njih značilno lastnost, katere naslednik več nima. Dober primer tega je BMW M3, generacije E46. Omenjen model je imel zadnji atmosferski linijski šestvaljni motor, ki je desetletja definiral BMW-jev M oddelek. Pri naslednji generaciji M3 so motor zamenjali z osemvaljnim, kar je spremenilo vozno dinamiko. Čeprav je bil novi model hitrejši in zmogljivejši, so se zbiratelji in navdušenci raje odločali za predhodno generacijo. Posledično se vrednosti BMW M3, generacije E46 vsako leto višajo več kot nasledniku (Troia, 2022).

Izbira pravilnega motorja, oblike karoserije, opreme in letnika so ključne lastnosti, katere moramo preiskati preden investiramo. Recimo, da smo se odločili za nakup modela Ford Mustang iz leta 1965. Že za 5.000 ameriških dolarjev lahko dobimo slabše ohranjen primerek z šestvaljnim motorjem. Vanj vložimo večkratnik te vsote za obnovo, na koncu pa ugotovimo, da je avtomobil zaradi nezanimivega motorja ali oblike karoserije vreden manj, kot naš denarni vložek. Če bi se prvotno pozanimali in preiskali trg, bi ugotovili, da za nekaj tisoč dolarjev več dobimo veliko bolj zaželen model. Ford Mustang z osemvaljnim motorjem, dvovratno karoserijsko izvedbo (angl. Fastback) ali kabriolet je veliko bolj iskan. Vrednost obnove, bi bila pri obeh avtomobilih enaka ali zelo podobna. Obnovljeni Ford Mustang z šestvaljnim motorjem je vreden od 15.000 do 20.000 evrov, medtem ko je enako obnovljen model z osemvaljnim motorjem vreden 25.000 evrov, če je kabriolet pa tudi 30.000 evrov. Načeloma se je najboljšo odločiti za avtomobil z najzmogljivejšim motorjem in najvišjo stopnjo opreme. Razlika med najcenejšimi in najdražjimi modeli je lahko večkratna (Šujica & Tomažič, 2020).

4.3 Ohranjenost izbranega vozila

Ohranjenost klasičnega avtomobila je eden od glavnih dejavnikov, ki določa njegovo vrednost. Profesionalno obnovljeno vozilo v večini primerov pomeni višjo ceno, vendar obstajajo izjeme. Tukaj je pomembno, da avtomobil ni bil obnovljen prevečkrat, saj z vsako obnovo izgubi del svoje originalnosti. Ključno je tudi, da je bila vsaka obnova izvedena po relativno visokem standardu. Najvišjo vrednost bo pa vedno dosegel lepo ohranjen primerek, ki je v pristnem stanju, vendar takih vozil ni več veliko (van der Vinne, 2015).

4.4 Originalnost in pristnost izbranega vozila

Povsem originalni klasični avtomobili so izjemno redki in zahtevajo najvišje cene. Pravo, originalno vozilo je bilo estetsko in mehansko vzdrževano brez zamenjave tovarniških delov in drugih kosov. Popravlil je praviloma bilo zelo malo, ko pa so bile potrebne pa se je del popravil ali obnovil in ne zamenjal. Eden od načinov, kako ugotoviti, ali je klasičen avtomobil izviren, je iskanje ujemajočih se števil (angl. matching numbers). To so serijske številke, ki so bile med proizvodnjo vtisnjene ali ulite na glavne komponente vozila. Če se serijske številke na motorju, menjalniku in alternatorju ujemajo, vemo da imamo pristen klasičen avtomobil z ujemajočimi številkami. Tak sistem so proizvajalci uporabljali pred prihodom VIN števil, katera so postala standardizirana v osemdesetih letih prejšnjega stoletja (Robs Customs and Restorations, 2020).

Določenemu avtomobilu lahko vrednost poveča prepoznan ali pomemben predhodni lastnik. Primer tega je Porsche 911 S iz leta 1971, ki se je na dražbi prodal za 1.37 milijonov ameriških dolarjev, kar je od šestkrat do osemkrat več, kot so dosegli primerljivi modeli. Razlog za to je predhodni lastnik avtomobila, ameriški filmski igralec Steve McQueen. Višje vrednosti zahtevajo tudi dirkalna vozila ali tista udeležena v priljubljenih filmih (Hoffmann, 2018).

5 AVTOMOBILI, KI IZPOLNJUJEJO LASTNOSTI ZA APRECIACIJO

Po analizi dejavnikov, ki vplivajo na vrednost klasičnega avtomobila sem, kot glavne identificiral redkost vozila, znamko, model in njegovo zgodovinsko pomembnost, ohranjenost izbranega vozila, ter originalnost in pristnost izbranega vozila. V tem poglavju bom poskušal identificirati novejša vozila, ki do neke mere izpolnjujejo omenjene dejavnike in imajo ostale, za njih značilne karakteristike, ter veliko možnost višanja vrednosti v prihodnosti. Osredotočil sem se na avtomobile, ki so bili proizvedeni po letu 1993, kar pomeni da, še ne sodijo med starodobnike.

Določil sem si tri cenovne razpone za vrednosti avtomobilov in sicer do 25.000 evrov, do 50.000 evrov in do 100.000 evrov. Fokusiral sem se na slovenski oziroma evropski trg, zato

sem uporabljal spletne strani, kot sta Avto.net in Mobile.de. Pri vsakem cenovnem razponu sem predstavil dva avtomobila in pod priloge dodal še spletni oglas za vsak omenjen model. Iskal sem lepo ohranjen primerek, ki ni bil udeležen v prometni nesreči in je brez večjih predelav. Prav tako, sem predstavil le en avtomobil na znamko.

5.1 Avtomobili do 25.000 evrov

Alfa Romeo GT 3.2 V6: Alfa Romeo GT, je zadnji model znamke, ki je ponujal zelo priznan in zaželen motor »busso« V6. V 3,2 litrski različici je proizvedel 250 konjskih moči in zanj značilen zvok. Za status prihodnega klasičnega avtomobila pa ni kriv le motor, ampak tudi oblika GT-ja. Avtomobil so namreč oblikovali pri italijanskem podjetju Bertone in zanj dobili prestižno nagrado najlepšega avtomobila za leto 2004. Navdušenci znamke se vračajo na omenjen model, saj so njegovi nasledniki opremljeni z veliko manj priljubljenim šestvaljnim motorjem, proizvajalca General Motors. Nekateri zbiratelji menijo, da bo vsak model Alfa Romeo, opremljen z »busso« motorjem dobra investicija in bodoči klasičen avtomobil (Saito, 2016).

Subaru Impreza WRX Sti: Subaru impreza WRX Sti ponuja edinstveno kombinacijo pristne dediščine svetovnega prvenstva v reliju, izjemne zmogljivosti, zanesljivosti in praktičnosti. Je avtomobil, ki ga lahko brez težave uporabljamo vsak dan, saj gre za limuzino ali karavana z štirikolesni pogonom in zanesljivim bencinskim motorjem. Istočasno pa se dobro odreže tudi v vlogi visokozmogljivega športnega avtomobila z okoli 300 konjskimi močmi. Subaru je izdal veliko različnih izvedenk modela WRX Sti, nekatere tudi v omejenih serijah. Vsi pa so vsebovali tako imenovani »boxer« štirivaljni turbinski motor, katerega še danes obožujejo navdušenci znamke. Najboljša naložba bodo lepo ohranjeni primerki, izdelani med leti 2002 in 2005, brez predelav in z ročnim menjalnikom (Schrager, 2020).

5.2 Avtomobili do 50.000 evrov

Mercedes-Benz C63 AMG: Veliki osemvaljni motorji postajajo za navdušence vse bolj nostalgичni, s tem ko se avtomobilska industrija pomika v smer električnih vozil. Eden od zadnjih in po mnenju zbirateljev, najboljših avtomobilov, ki so opremljeni z zmogljivim prisilno polnjenim V8 motorjem je Mercedes-benz C63 AMG. Gre za manjšo športno limuzino, kupeja ali karavana razreda C, ki pod pokrovom skriva ogromni 6,2 litrski motor z 450 konjskimi močmi. Razlog, da ga imenujemo tudi prefinjeni mišičnjak, je ta, da nas spominja na ameriške kupeje z velikimi motorji, kot je na primer Ford Mustang. Vendar pa je model C63 AMG v skoraj vseh pogledih boljši od svojih ameriških tekmecev. Vsebuje boljšo tehnologijo, vzmetenje in geometrijo, kot pa tudi boljšo notranjost in kakovost izdelave. Vse to pa bo zagotovilo višanje vrednosti modela v prihodnosti (Georgiou, 2022).

Audi R8: Audi R8 je športni avtomobil, z odličnim dizajnom in sredinsko nameščenim 4,2 litrskim motorjem, ki bo zagotovo prihodnja klasika. Audi je napovedal zaključek

proizvodnje modela R8 z naslednjim letom, kar že vpliva na vrednosti rabljenih primerkov. Model je bil prvič predstavljen leta 2006 na avtomobilski razstavi v Parizu in je bil takoj odlično sprejet. V tistem času je šlo za najdražji in najzmogljivejši avtomobil v zgodovini znamke. Novinarji so še posebej hvalili njegovo zmogljivost, kakovost in izjemno vodljivost, katero lahko pripišemo tehnologiji magnetnih amortizerjev, ki se je prvič pojavila na modelu R8. Kupci so lahko izbirali med sekvenčnim avtomatskim menjalnikom in danes veliko bolj zaželenim, šeststopenjskim ročnim menjalnikom. Kasneje so pri Audi-ju ponujali tudi 5,2 litrski motor iz modela Lamborghini Gallardo, ki je imel kar 525 konjskih moči in končno hitrost 290 km/h. Audi R8 je bil tudi avto, katerega si je lastil Tony Stark v filmski trilogiji Ironman, kar je zagotovo povečalo njegovo priljubljenost. Model R8 izpolnjujejo skoraj vse dejavnike bodočega klasičnega avtomobila (Ashraf, 2022).

5.3 Avtomobili do 100.000 evrov

Ferrari 550 Maranello: Zbiratelji menijo, da je bil Ferrari 550 Maranello že od samega začetka zamišljen, kot avtomobilska klasika. Zasnovan je bil namreč po zgledu in karakteristikah Ferrari modelov iz petdesetih in šestdesetih. Obliko modela 550 so ustvarili pri italijanskem podjetju Pininfarina. Pogonski sklop pa je temeljil na 5,5 litrskem V12 motorju, s 479 konjskimi močmi, v povezavi z ročnim menjalnikom. 550 Maranello je bil ustvarjen za dolga potovanja, zato so dali poseben poudarek na udobje, prostornost in lahkotnost vožnje. Do željene lokacije pa voznik pride hitro, saj je končna hitrost avtomobila 320 km/h. Po skoraj 20 letih je njihova vrednost prenehala padati in bo zdaj še samo naraščala. Ferrari 550 Maranello združuje dediščino, klasičen slog in sodobne vozne lastnosti v paketu, ki je trajno privlačen (Jordan, 2015).

Porsche 911 GT3 (996): Porsche 911 GT3, generacije 996, je bil že od začetka zasnovan, kot dirkalnik. Lahko rečemo, da gre za dirkalni avtomobil, ki je bil prilagojen za cesto, saj ponuja zelo analogno vozno izkušnjo. Tukaj ni bilo nobenega sistema proti zdrsni ali kakšnih drugih varnostnih tehnologij, le šest stopenjski ročni menjalnik, atmosferski motor in športno podvozje s pogonom na zadnja kolesa. Od navadnega modela 911 se je razlikoval še po večjih platiščih in zavorah, nižji višini, dirkaškemu vzmetenju in po športnih odbijačih, ter spojlerju. Model GT3 je poganjal zelo priznan »mezger« šestvaljni motor, ki je bil zmogljiv s 380 konjskimi močmi, istočasno pa tudi zanesljiv. Z njim so celo postavili nov rekord na slavni dirkaški stezi Nürburgring. Porsche 911 GT3 ima torej vse karakteristike bodočega klasičnega avtomobila, saj gre za dirkalnika, prilagojenega za cesto, izdelanega v omejeni seriji in od priznanega proizvajalca (Wallens, 2022).

SKLEP

Klasični avtomobili so zagotovo zanimiva alternativna in dopolnilna investicija, ki se lahko še posebej izplača, če že na začetku izberemo pravi model, znamko in primerek vozila. V zadnjih petnajstih letih beležimo še hitrejšo višanje cen, kar je pritegnilo pozornost veliko bodočih investorjev. Seveda, nam bo naložba še posebej zanimiva, če smo tudi sami avtomobilski navdušenci oziroma zbiratelji. Klasične avtomobile lahko tudi uporabljamo, z njimi potujemo, se udeležujemo dogodkov in včlanimo v zbirateljske klube. Istočasno pa smo lastniki edinstvenega in redkega zbirateljskega predmeta.

Klasični avtomobili pa postajajo vse bolj popularni tudi v Sloveniji, kar je pomenilo rast v številu navdušencev, zbirateljskih klubov in specialistov, ki se ukvarjajo s takšnimi vozili. Vse več je skupinskih potovanj in dogodkov, katerih se udeležujejo lastniki in ljubitelji določene znamke ali vrste vozil. Vse to pa pripomore k temu, da se trg zbirateljskih vozil razvija tudi pri nas in se izkazuje, kot dobra investicija.

Van der Vinne (2015) meni, da se bodo za najboljšo investicijo izkazale znamke, kot so Alfa Romeo, Bentley, Bugatti, Cadillac, Ferrari, Jaguar, Lamborghini, Mercedes-Benz, Porsche in Rolls-Royce. Tukaj je pomembno, da se dobro pozanimamo in preiščemo, kateri model omenjene znamke se splača kupiti, saj so nekateri bolj zaželeni kot drugi. Določeni avtomobili so priljubljeni, zaradi njihovih lastnosti, katere je ključno preučiti še pred nakupom. Dejavniki, kot so izgled, motor, vozne lastnosti, zgodovinska pomembnost in podobno je potrebno upoštevati. Priporočeno je izbrati primerek v originalnem stanju, z najbolj iskano obliko karoserije, najvišjo stopnjo opreme, najzmogljivejšim motorjem in po možnosti z ročnim menjalnikom. Veliko verjetnost dobre naložbe pa imajo tudi modeli izdelani v omejenih serijah ali za dirkalne homologacijske namene. Če naš izbran avtomobil izpolnjuje katere od teh dejavnikov, ima najboljšo možnost višanja v vrednosti.

Pred začetkom pisanja zaključne strokovne naloge, sem si v uvodu zastavil tri glavne hipoteze, katere sem želel v sklepu potrditi oziroma ovreči. Prva hipoteza se glasi; klasično vozilo priznane in zaželene znamke bo vedno donosna alternativna investicija. Omenjeno trditev moram ovreči, saj obstaja veliko primerov kjer ne drži. Klasična vozila so načeloma tvegana alternativna naložba, ki lahko investorja oškoduje, če se odloči za nakup napačnega avtomobila. Tudi če kupi eno od priznanih in zaželenih znamk, lahko dolgoročno vrednost avtomobila pada, če se zmoti pri izbiri modela, oblike karoserije, motorja in letnika vozila. Seveda pa se lahko temu tveganju izogne, če že na začetku izbere premišljeno. Druga hipoteza se glasi; za investiranje v klasične avtomobile potrebujemo več denarja, v primerjavi z ostalimi alternativnimi investicijami. Trditev drži, saj gre v večini primerov za zbirateljski predmet z visoko nabavno ceno. V ostale zbirateljske predmete in alternativne investicije je možno začeti vlagati tudi z manjšimi vsotami denarja. Prav tako ni mogoče kupiti le del klasičnega vozila, kot lahko kupimo na primer nekaj sto gramov zlata oziroma nekaj delnic določenega podjetja. Tretja hipoteza se glasi; bodoči klasični avtomobili imajo nekatere skupne dejavnike, kateri jim zagotavljajo višanje vrednosti v prihodnosti. Hipotezo

lahko potrdim, saj sem omenjene dejavnike v četrtem poglavju identificiral in analiziral. Kot glavne štiri sem izpostavil redkost vozila, znamko, model in njegovo zgodovinsko pomembnost, ohranjenost izbranega vozila, ter originalnost in pristnost izbranega vozila.

Priprava zaključne strokovne naloge mi je pomagala bolje razumeti in se poglobiti v temo alternativnih investicij, zbirateljskih predmetov in bolj natančno klasičnih avtomobilov, kot način diverzifikacije našega naložbenega portfelja. Sam sem velik avtomobilski navdušenec, zato sem se še s posebnim užitkom raziskoval, se poučeval in predstavil trg klasičnih vozil, ter s pomočjo svojih ugotovitev podal uporabne informacije za bodoče investitorje.

LITERATURA IN VIRI

1. Amadeo, K. (2022, 21. december). *Dow Jones Highest Closing Records*. Pridobljeno 24. februarja 2023 iz <https://www.thebalancemoney.com/dow-jones-closing-history-top-highs-and-lows-since-1929-3306174>
2. Ashraf, W. (2022, 21. junij). *Here's What The First-Gen Audi R8 Is Worth Today*. Pridobljeno 5. aprila 2023 iz <https://www.hotcars.com/heres-what-the-first-gen-audi-r8-is-worth-today/>
3. Baldridge, R. (2022, 24. februar). *How To Invest In Wine*. Pridobljeno 3. marca 2023 iz <https://www.forbes.com/advisor/investing/how-to-invest-in-wine/>
4. Bell, M. (2020, 28. april). *Market Trends: BMW 5-Series*. Pridobljeno 15. marca 2023 iz <https://classicsworld.co.uk/classic-car-price-guide/market-trends-bmw-5-series/>
5. Brewin Dolphin. (2018, 1. oktober). *Ten years after the financial crisis*. Pridobljeno 24. februarja 2023 iz <https://www.brewin.co.uk/insights/ten-years-after-the-financial-crisis>
6. Conti, R. & Curry, B. (2022, 28. oktober). *How To Invest In Collectibles*. Pridobljeno 9. marca 2023 iz <https://www.forbes.com/advisor/investing/how-to-invest-in-collectibles/>
7. Georgiou, T. (2022, 28. november). *Here's Why The W204 Mercedes C63 AMG Is A Future Classic*. Pridobljeno 5. aprila 2023 iz <https://www.topspeed.com/the-w204-c63-amg-is-a-future-classic/>
8. Hoffmann, S. (2018, 24. julij). *The Integration of Classic Cars as an Alternative Investment in Wealth Management Environments and the Possible Influence of Behavioral Finance*. Pridobljeno 13. marca 2023 iz: <https://revistia.com/index.php/ejms/article/view/6040>
9. Jordan, M. (2015, 3. marec). *Collectible Classic: 1997-2002 Ferrari 550 Maranello*. Pridobljeno 6. aprila 2023 iz <https://www.motortrend.com/vehicle-genres/collectible-classic-1997-2002-ferrari-550-maranello/>
10. M5ownersclub. (2023). *History of the E39 M5*. Pridobljeno 15. marca 2023 iz <https://m5ownersclub.co.uk/history-of-the-m5/>

11. Macalister, T. & Teather, D. (2003, 1. januar). *FTSE takes worst ever fall*. Pridobljeno 24. februarja 2023 iz <https://www.theguardian.com/business/2003/jan/01/ftse.globalrecession>
12. Macrotrends LLC. (2023a). *DAX 30 Index – 27 Year Historical Chart*. Pridobljeno 24. februarja 2023 iz <https://www.macrotrends.net/2595/dax-30-index-germany-historical-chart-data>
13. Macrotrends LLC. (2023b). *Dow Jones – DJIA – 100 Year Historical Chart*. Pridobljeno 24. februarja 2023 iz <https://www.macrotrends.net/1319/dow-jones-100-year-historical-chart>
14. Macrotrends LLC. (2023c). *Gold Prices – 100 Year Historical Chart*. Pridobljeno 24. februarja 2023 iz <https://www.macrotrends.net/1333/historical-gold-prices-100-year-chart>
15. M-Flight. (2023). *The history of the 5 Series BMW of the E39 series*. Pridobljeno 15. marca 2023 iz <https://m-flight-europe.com/en/everything-about-the-5-series-bmw-of-the-e39-series/the-history-of-the-5-series-bmw-of-the-e39-series/>
16. Mobile.de. (2023a). *Alfa Romeo GT*. Pridobljeno 4. aprila 2023 iz https://suchen.mobile.de/fahrzeuge/details.html?id=361612492&damageUnrepaired=NO_DAMAGE_UNREPAIRED&isSearchRequest=true&makeModelVariant1.makeId=900&makeModelVariant1.modelId=18&minCubicCapacity=3000&pageNumber=1&scopeId=C&sortOption.sortBy=relevance&searchId=68aa307c-240f-7f4b-82ab-c22d2b26b453&ref=srp
17. Mobile.de. (2023b). *Subaru WRX STI*. Pridobljeno 4. aprila 2023 iz https://suchen.mobile.de/fahrzeuge/details.html?id=334772822&damageUnrepaired=NO_DAMAGE_UNREPAIRED&grossPrice=true&isSearchRequest=true&makeModelVariant1.makeId=23500&makeModelVariant1.modelId=18&maxPrice=25000&pageNumber=1&scopeId=C&sortOption.sortBy=relevance&searchId=c52262f0-a5bf-5951-0d9d-dccc6206ddce&ref=srp
18. Mobile.de. (2023c). *Mercedes-Benz C63 AMG*. Pridobljeno 4. aprila 2023 iz https://suchen.mobile.de/fahrzeuge/details.html?id=359289166&categories=SportsCar&damageUnrepaired=NO_DAMAGE_UNREPAIRED&grossPrice=true&isSearchRequest=true&makeModelVariant1.makeId=17200&makeModelVariant1.modelId=198&maxPrice=50000&pageNumber=1&scopeId=C&sortOption.sortBy=relevance&searchId=cebce635-ad6c-1dc3-e559-6ca08be80952&ref=srp
19. Mobile.de. (2023d). *Audi R8*. Pridobljeno 4. aprila 2023 iz https://suchen.mobile.de/fahrzeuge/details.html?id=364040515&damageUnrepaired=NO_DAMAGE_UNREPAIRED&grossPrice=true&isSearchRequest=true&makeModelVariant1.makeId=1900&makeModelVariant1.modelId=29&maxPrice=50000&pageNumber=1&scopeId=C&sortOption.sortBy=relevance&transmissions=MANUAL_GEAR&action=eyeCatcher&fnai=prev&searchId=bc8dc2b8-5650-439b-a3f9-d58aa8ce3d6a&ref=srp
20. Mobile.de. (2023e). *Ferrari 550*. Pridobljeno 4. aprila 2023 iz <https://suchen.mobile.de/fahrzeuge/details.html?id=362223933&damageUnrepaired>

- d=NO_DAMAGE_UNREPAIRED&isSearchRequest=true&makeModelVariant1.makeId=8600&makeModelVariant1.modelId=33&pageNumber=1&scopeId=C&sortOption.sortBy=relevance&searchId=d10d0b5d-f507-02d0-852b-d6aa6082f042&ref=srp
21. Mobile.de. (2023f). *Porsche 996*. Pridobljeno 4. aprila 2023 iz https://suchen.mobile.de/fahrzeuge/details.html?id=351763258&damageUnrepaired=NO_DAMAGE_UNREPAIRED&grossPrice=true&isSearchRequest=true&makeModelVariant1.makeId=20100&makeModelVariant1.modelDescription=gt3&makeModelVariant1.modelId=7&maxPrice=100000&minPrice=50000&pageNumber=1&scopeId=C&sortOption.sortBy=relevance&searchId=0132e425-8fed-d49f-ef49-f76158c56fa8&ref=srp
 22. Peter, M. (2022, 11. maj). *These Are The 10 Coolest Rally Homologation Specials*. Pridobljeno 17. marca 2023 iz <https://www.hotcars.com/coolest-rally-homologation-specials/#audi-quattro>
 23. Qontigo. (2019, 23. september). *DAX and German Recessions*. Pridobljeno 24. februarja 2023 iz <https://qontigo.com/dax-and-german-recessions/>
 24. Robillard, H. (2023a). *Investing in Jewelry in 2022 (Is It Worth It, Better Alternatives)*. Pridobljeno 3. aprila 2023 iz <https://www.vinovest.co/blog/investing-in-jewelry>
 25. Robillard, H. (2023b). *The Ultimate Guide To Investing In Stamps In 2023*. Pridobljeno 3. marca 2023 iz <https://www.vinovest.co/blog/investing-in-stamps#link-1>
 26. Robs Customs and Restorations. (2020, 20. maj). *Classic Car Restoration: Originality vs. Personality*. Pridobljeno 21. marca 2023 iz <https://robscustoms.com/classic-car-restoration-originality-vs-personality/>
 27. Saito, K. (2016, 20. maj). *Five Modern Classic Cars Worth Looking At*. Pridobljeno 5. aprila 2023 iz <https://www.drivelife.co.nz/2016/05/five-modern-classic-cars-worth-looking-at/>
 28. Samuelsson, S. (2023, 31. julij). *Are Watches a Good Investment? What You Need to Know*. Pridobljeno 3. aprila 2023 iz <https://www.thewatchpages.com/are-watches-a-good-investment/>
 29. Satchell, S. (2009). *Collectible Investments for the High Net Worth Investor*. Cambridge: Academic Press.
 30. Schrager, M. (2020, 21. januar). *It's Time to Buy a WRX or STI*. Pridobljeno 5. aprila 2023 iz <https://www.sportscarmarket.com/columns/profiles/affordable-classics/its-time-to-buy-a-wrx-sti>
 31. Selig, D. (2023). *Picasso Or Ferrari? Comparing The Classic Car & Art Markets*. Pridobljeno 27. februarja 2023 iz <https://jbrcapital.com/magazine/picasso-or-ferrari-comparing-the-classic-car-and-art-markets/>
 32. Statista. (2023). *Development of the FTSE 100 index from 1995 to 2022*. Pridobljeno 26. februarja 2023 iz <https://www.statista.com/statistics/261764/annual-development-of-the-ftsenu-index/>

33. Šujica, J. & Tomažič, M. (2020, 19. maj). *Avtomobili kot naložba – Dober nakup se hitro obrne*. Pridobljeno 1. marca 2023 iz <https://avto-magazin.metropolitan.si/novice/avtomobil-kot-nalozba-dober-nakup-se-hitro-obrne/>
34. Troia, V. (2022, 21. avgust). *How To Determine If A Car Will Go Up In Value*. Pridobljeno 17. marca 2023 iz <https://www.hotcars.com/determine-classic-car-value/>
35. van der Vinne, V. (2015). *Investing in cars*. Zutphen: Uitgeverij M.G.S. Siemes.
36. Wallens, D. (2022, 9. avgust). Porsche 996 GT3: One of the last analog supercars. | Buyer's Guide. Pridobljeno 6. aprila 2023 iz <https://classicmotorsports.com/articles/porsche-996-gt3-buyers-guide/>

PRILOGA

Priloga 1: Spletni oglasi omenjenih avtomobilov

- Alfa Romeo GT 3.2

Slika 1: Spletni oglas za Alfa Romeo GT 3.2

2/27

Vergrößern

Alfa Romeo GT
3.2 V6 24V Distinctive 18 Zoll + tolle O...

19.990 € Ohne Bewertung

[Finanzierung berechnen](#)

Performance Classics ★★★★★
DE-49328 Melle

Tel.: +49 (0)5226 [Einblenden](#)

[E-Mail schreiben](#)

[Parken](#) [Teilen](#)

Anzeige

Anzeige geschlossen von Google

Kilometerstand
88.800 km

Erstzulassung
11/2005

Leistung
176 kW (239 PS)

Getriebe
Schaltgetriebe

Fahrzeughalter
1

Kraftstoffart
Benzin

Besondere Merkmale laut Händler

✓ Finanzierung 311€ p.M.

✓ 1. Hand + TOPZUSTAND

✓ Unfallfrei, Scheckheft

Technische Daten

Fahrzeugzustand	Unfallfrei
Kategorie	Sportwagen / Coupé
Kilometerstand	88.800 km
Hubraum	3.179 cm³
Leistung	176 kW (239 PS)
Kraftstoffart	Benzin
Verbrauch	ca. 12.4 l/100km (kombiniert)

Vir: Mobile.de (2023a).

- Subaru Impreza WRX Sti

Slika 2: Spletni oglas za Subaru Imreza WRX Sti

1 / 18 Vergrößern

Subaru WRX STI

Impreza WRX STI JDM gdb

22.500 € Ohne Bewertung

[Finanzierung berechnen](#)

Privatanbieter
LT-03110 Vilnius

Tel.: +370 664 31 [Einblenden](#)

[E-Mail schreiben](#)

[Parken](#) [Teilen](#)

Kilometerstand: 120.000 km

Erstzulassung: 07/2005

Leistung: 206 kW (280 PS)

Getriebe: Schaltgetriebe

Kraftstoffart: Benzin

Technische Daten

Fahrzeugzustand	Unfallfrei
Kategorie	Limousine
Kilometerstand	120.000 km
Hubraum	1.997 cm ³
Leistung	206 kW (280 PS)
Kraftstoffart	Benzin
Anzahl Sitzplätze	5

Anzeige

Google Anzeigen

[Diese Werbung blockieren](#)

Warum sehe ich diese Werbung?

Vir: Mobile.de (2023b).

- Mercedes-Benz C63 AMG coupe

Slika 3: Spletni oglas za Mercedes-Benz C63 AMG coupe

Vergrößern

Mercedes-Benz C 63 AMG
Coupe BRD HARMANKARDON VOLL G...

49.999 € Ohne Bewertung

[Finanzierung berechnen](#)

FeuersteinCars ★★★★★
DE-49377 Vechta

Tel.: +49 (0)4441 [Einblenden](#)

[E-Mail schreiben](#)

[Parken](#) [Teilen](#)

Anzeige

Google Anzeigen

[Diese Werbung blockieren](#)

Warum sehe ich diese Werbung?

Kilometerstand 67.500 km

Erstzulassung 08/2012

Leistung 336 kW (457 PS)

Getriebe Automatik

Fahrzeughalter 3

Kraftstoffart Benzin

Besondere Merkmale laut Händler

✓ HARMAN KARDON ✓ FINANZIERUNG ✓ GARANTIE

Technische Daten

Fahrzeugzustand	Unfallfrei
Kategorie	Sportwagen / Coupé
Herkunft	Deutsche Ausführung
Kilometerstand	67.500 km
Hubraum	6.208 cm³
Leistung	336 kW (457 PS)
Kraftstoffart	Benzin

Vir: Mobile.de (2023c).

- Audi R8

Slika 4: Spletni oglas za Audi R8

Audi R8
4.2 FSI R-Tronic quattro / deutsches Fa...

45.900 € Ohne Bewertung

Verhandlungsbasis
[Finanzierung berechnen](#)

Privatanbieter
DE-51377 Leverkusen

[E-Mail schreiben](#)

[Parken](#) [Teilen](#)

Kilometerstand
149.552 km

Erstzulassung
09/2007

Leistung
309 kW (420 PS)

Getriebe
Schaltgetriebe

Fahrzeughalter
3

Kraftstoffart
Benzin

Technische Daten

Kategorie	Sportwagen / Coupé
Kilometerstand	149.552 km
Hubraum	4.163 cm³
Leistung	309 kW (420 PS)
Kraftstoffart	Benzin
Verbrauch ⓘ	ca. 13,3 l/100km (kombiniert) ca. 20,1 l/100km (innerorts)

Anzeige

← **Google Anzeigen**

[Diese Werbung blockieren](#)

Warum sehe ich diese Werbung? ▶

Vir: Mobile.de (2023d).

- Ferrari 550 Maranello

Slika 5: Spletni oglas za Ferrari 550 Maranello

Ferrari 550

100.000 € Ohne Bewertung

[Finanzierung berechnen](#)

Scuderia SF Praha, a.s. ☆☆☆☆☆

CZ-16300 Praha 6

Tel.: +420 734 76 [Einblenden](#)

[E-Mail schreiben](#)

[Parken](#) [Teilen](#)

Anzeige

Kilometerstand
51.800 km

Erstzulassung
06/1997

Leistung
357 kW (485 PS)

Getriebe
Schaltgetriebe

Fahrzeughalter
2

Kraftstoffart
Benzin

Technische Daten

Fahrzeugzustand ?	Unfallfrei
Kategorie	Sportwagen / Coupé
Kilometerstand	51.800 km
Leistung	357 kW (485 PS)
Kraftstoffart	Benzin
Anzahl Sitzplätze	2
Anzahl der Türen	2/3

Vir: Mobile.de (2023e).

- Porsche 911 GT3 (Generacija 996)

Slika 6: Spletni oglas za Porsche 911 GT3 (Generacija 996)

2 / 33

Fahrzeugvermittlung Tübingen

Arbeits-Motiv - Vorstellung

Tel.: +49 (0) 71 41 23 12 34

www.fahrzeugvermittlung-tuebingen.de

Bereitstellung

Finanzierung

Porsche 996

911 996 GT 3 Aerokit Cup Clubsport K...

94.900 € Ohne Bewertung

[Finanzierung berechnen](#)

Fahrzeugvermittlung ... ★★★★★

DE-88214 Ravensburg

Tel.: +49 (0)177 [Einblenden](#)

[E-Mail schreiben](#)

[Parken](#) [Teilen](#)

Kilometerstand 94.800 km

Erstzulassung 05/2003

Leistung 280 kW (381 PS)

Getriebe Schaltgetriebe

Fahrzeughalter 2

Kraftstoffart Benzin

Besondere Merkmale laut Händler

✓ Schalensitze Aero Cup ✓ Clubsport Paket ✓ Käfig

Technische Daten

Fahrzeugzustand	Unfallfrei
Kategorie	Sportwagen / Coupé
Kilometerstand	94.800 km
Hubraum	3.600 cm³
Leistung	280 kW (381 PS)
Kraftstoffart	Benzin
Verbrauch	ca. 12.9 l/100km (kombiniert)

Google Anzeigen

[Diese Werbung blockieren](#)

Warum sehe ich diese Werbung?

Vir: Mobile.de (2023f).